

Két év múlva történt egy kisebb helyi zendülés a ványai nemesek között. Bár Szabó szerepéről nem tudunk ez ügyben, de mivel barátja, Váradi György, annak egyik fő mozgatója volt, valószínű, hogy az ő keze is benne volt a dologban.⁴⁸ Ez év május 1-én betörték Szabó Istvánhoz s szalonját loptak tőle.⁴⁹ Hogy ki volt a tettes nem tudjuk, de az orgazdát 75 Ft kártérítés kifizetésére kötelezi az előjáróság. Ezt pedig annak a Cser Pálnak a kezébe tartozik fizetni, aki az 1846-os zendülés alkalmával Várady György ellenfele volt. Más lapra tartozik, hogy mennyit kapott belőle a károsult.

1846-tól 1848-ig nem tudunk Szabó Istvánnak semmi közszerepléséről. Ráillik a vers megállapítása:

.....az egész juhajtást
Eldudoltam, mert addig mást
Nem tudtam mit csinálni.

A flórenc istória sem a költői képzelet alkotása. Az a protocollum ez, amibe a dévaványai előjáróság beírta a nevezetesebb helyi eseményeket a jegyzőkkel.⁵⁰ Mivel sokat szerepel benne a balai csárda borforgalma, érthető a költőnek az az álláspontja, hogy e forgalom hátterét is meg akarta rajzolni.

1848-ban rövid időre feltűnik Szabó, mint Szarka Gerzson mellett dolgozó segédjegyző.⁵¹ Azután eltűnik szemünk elől. Lehet, hogy Karcagra került. Ez lehetett a szülőhelye is. Talán először ezért említi a karcagi (kunsági) nagy ártányt. Karcagra utal a „dévánkozni” kifejezés is, ami ismeretlen Dévaványán, de használja a karcagi nép.

Mindenesetre bekövetkezett, amit megírt költeménye bevezetésében. A dévaványaiak kudarcba fulladt juhbehajtási kísérlete és nagy borozása elterjedt a nép között, s legjobban Dévaványán. Úgy hisszük, hogy ezzel végleg visszavágott ellenségeinek. De az is bizonyos, hogy jóval mélyebb gondolatokat mondott el a költeményben, mint egy falusi mulatozás emléke. Irodalmi érdekességét mutatja a körülötte keletkezett számos cikk és tanulmány.⁵²

Bereczki Imre

Rudolf király levele Balassi Bálinthoz

Ismeretes, hogy a hét bányaváros 1583. július 3-án, Körmöcön tartott közgyűlése erőlyesen tiltakozott az öt megillető vámszedési jognak, többek között Balassi-részéről is állandóan tapasztalt megsértése ellen, s fel is jelentette az udvarnál.¹ A következményekről Rudolf király alább közlendő levele tájékoztat, mely érdekesen egészíti ki Eckhardt Sándor eddigi kutatásait. A szöveg eredetije a körmöcbányai városi levéltárban található Fons 35. Fasc. 2. No. 172. jelzet alatt.

RUDOLPHUS Magnifice fidelis nobis dilecte, Conquesti nunc iterum sunt apud nos graviter fideles n[ost]ri Prudentes et Circumspecti Iudices Jurati ut Universi Cives septem n[ost]rarum Ciuitatum Montanarum Quomodo tu non curato g[e]n[er]ali n[ost]ro edicto, seu mandato nuper pro ipsis Civitatibus ex parte Conservationis libertatum earundem n[ost]rarum Civitatum promulgato, in teloneo tuo sub arce Hradeg in possessione Hyba habito de mercibus et rebus ipsorum Civium Vectigal exigi facere non intermitteres, Contra manifesta Jura et libertates praefatar[um] n[ost]rarum Civitatum, ac in grave ipsor[um] Civium damnum ac praeiudicium manifestum.

Supplicantes nobis debita e[oru]m instantia Vt eis superinde de oportuno remedio gratiose providere dignaremur, Cum autem iustum sit Vt cuilibet suae libertates integrae et illesae permaneant. Serventurque ab omnibus, Ideo fidelitati tue ex super abundantia denuo serio, et quidem strictissime iniungimus Vt mandatis n[ost]ris legitimis locum des, Cives que praefatar[um] septem n[ost]rarum Civitatum Montanarum exactionibus indebitis minime aggravares. Nam alioquin de medijs agitandum erit, quibus ad obediendum adducaris. Secus itaque non feceris. Vienna penultima die Augusti Anno 1583.

Külső címzés: Magnifico Valentino Balassy de Giarmath, etc. Fidelj nobis dilecto.

V. Kovács Sándor

⁴⁸ Eger Áll. Lev. 1846. 1144. tételszám, 3403 l.

⁴⁹ Dévaványa, Közs. irt. Számadások.

⁵⁰ Uo.

⁵¹ Uo.

⁵² Aranyaknak mégis lett valami köze Dévaványához halála után. 1951—52-ben itt fordította le németre a „Buda halálá”-t a szerző egy ismerőse, Guillaume Árpád.

¹ ECKHARDT S.: Új fejezetek Balassi Bálint viharos életéből. Bp. 1957. 14—16.